

Kenraalimajuri K. A. Tapolan puhe Sotakorkeakoululle sen 25-vuotis- juhlassa 7. 1. 1949.

Tämänlaatuisessa tilaisuudessa tavallisesti pyritään heittämään silmäys kuluneeseen aikaan ja mahdollisuuksien mukaan etsimään myös osviittaa läheisempää tai etäisempää tulevaisuutta varten.

Tulevaisuutta mietiskeli sotien aikana — kuten niin moni — myös se korsukunta, jonka ahtaaseen, matalaan ja pimeään korusuun kömpivä sai kysymykseensä: »Mitäs te täällä hommailette», vastauksen: »Odotamme valoisampaa tulevaisuutta.» — Kokeimuksen ja perustan jättäminen tulevaisuudelle, seuraajillemme, on meidänkin asiamme.

Uskallankin nyt toivoa arvoisain kuulijoiden ajatuksissaan seuraavan minua pienelle, jos kohta jo ajanpuutteenkin takia varsin ylimalkaiselle ajatusretkelle. Tässä yhteydessä voimmekin kuitenkin rajoittua kolmeen kysymykseen:

- mitä SKK:n tapainen laitos yksilön kehitykselle merkitsee,
- mikä on laajemman kokonaisuuden vaatimus sekä
- miltä tässä mielessä tulevaisuuden näköalat näyttävät?

Pyydän nyt siis ensin itse kutakin palaamaan omiin muistoihinsa ja kokemuksiinsa. Monet ovat kyllä kouluaikinsa jälkeen valinneet työalansa toisten johtotähtien alta. Mutta ehkä SKK on heidänkin elämässään merkinnyt suunnilleen samaa kuin meidänkin, usein ehkä vähemmän varustetulla lohkolla pysytelleiden. Ehkäpä kukin niin ollen kohtaa ajatusviitteen, joka häntä koskettaa, lähempää tai etäämpää. Sisältyyhän kuluneeseen neljännesvuosisataan niin monia vaiherikkaita vuosia ja opettavia elämyksiä. Sellaisia ovat jo rauhanajan monet, perustavaa laatua olevat työt:

maanpuolustuksen suunnittelut, puolustusvoimain uudestijärjestelyt, opetustoiminnan kehittäminen ja ohjaaminen, ohjesääntö- ja muu julkaisutoiminta, varustautuminen, moninaiset virkatehtävät jne. Kaikki nämä kantavat osaltaan myös SKK:n leimaa.

Mutta vasta sodan palkeiden puhaltaessa on tämä työn rakennelma ja sen rakentajat joutuneet koetukselle. Ja on sanottava, että rakennus oli sittenkin luja. Antoihan armeijamme niukkuuden tosiasiaa huolimatta valtion johdolle — politiikalle — enemmän aikaa ja suuremmat valtit kuin kukaan rohkeni ennakkolta odottaa.

Ehkäpä SKK:lla on tässäkin oma osuutensa. Sitä ei kuitenkaan ole nyt tilaisuus analysoida, niin mielenkiintoista kuin olisikin tarkastella, missä eri tehtävissä SKK:n käyneet sotien aikana toimivat. On vain tyydyttävä yksilökohtaiseen ja yleislaatuiseen kehityksen toteamiseen. — Ehkäpä tällöin yksi tärkeimmistä on se, että SKK alusta alkaen on opettanut oppilaansa jatkuvaan ja intensiiviseen tutkimustyöhön. Se on ankaruuteen asti pitänyt kiinni asiain ja ilmiöiden objektiivisesta arvostelusta, pakottanut niiden tavattoman runsaasta moninaisuudesta etsimään olennaista totuutta, minkä lähestyminen ymmärrettävästi onkin kaiken tieteellisen työn päämäärä. (För denna inställning få vi även tacka våra utländska lärare.)

Vain rinnan tämänlaatuisen työn ja toiminnan kanssa on myös yksilön korkeampi henkinen kehittyminen mahdollinen. Se ikään kuin avaa mielen sulut, antaa ajatukselle toiminta-alaa, niin että sen ahtaat ääriajat alkavat loitota. Näköalojen täten avautuessa usein mieltä valtaavaan perspektiiviin, syntyy se tavoitteen arvoisen elämänkokemus, mitä hengen läpimurto ihmisessä merkitsee.

Mutta vain tällainen henkinen saavutus taas puolestaan voi kehittää ja ryhdistää sisäisesti niin,

— että yksilö voi kulkea kehityksen mukana, uskaltaa omalta osaltaan olla päänä, joka näkee, ajattelee, suunnittelee ja toimii etukäteen, eikä vain häntänä, joka perässä laahaa ja vasta olojen pakosta asioita ja tapahtumia silittelee,

— että aikana, jolloin sota on ottanut palvelukseensa kaikki kulttuurin saavutukset ja sotataito käsittää melkein kaikki inhimillisen elämän alat, on mahdollista tapahtumien valtavasta vyörystä analysoida olennainen ja löytää toiminnan ja järjestyk-

sen keinot ja sanat sekä saada aikaan se, että ei pääse syntymään sielutonta, tyhjää-jauhavaa koneistoa, vaan kulloinkin elävän elämän vaatima, tilanteen mukainen järjestelmä, tehokas systeemi.

Vain tämä kehityksen aste taas puolestaan voinee synnyttää sellaisia sielunvoimia, että ihminen ei ainoastaan kestä järkytyksiä, vaan voimakkaimmankin myrskyn pauhatessa kasvaa vaikeuksien mukana ja Clausewitzin sanoja lainatakseen: »Das feinste Spiel gestattet ist», kuten myrskyssä heittelevän laivan kompassineula. Käy mahdolliseksi »vom Wissen zum Können» (vilket på sin tid även vår gäst av i dag, lärare och vän, överste Ribbing så förtjänstfullt utlade).

Mutta tällöin tehostuu myös henkilöiden keskinäinen yhteisymmärrys ja yhteistoiminta, kun kukin käsittää olennaisen ja oman osuutensa kokonaisuuden palveluksessa ja jo oma-aloitteisesti alistuu yhteisetuun. Siksi onkin opittava ymmärtämään, että kokonaisuus on elämässä aina enemmän kuin osiensa summa. Nöyrästi silloin jättää erikoisharrastukset sivuun ja pyrkii käsittämään, että ei jokin joukko-osasto, aselaji, puolustushaara tai yhtymä eikä vielä puolustusvoimien 3-jaon kolmiyhteyskään, ei ryhmä eikä puolue ole kokonaisuus, vaan että se on vielä suurempi ja että voidakseen palvella tätä kokonaisuutta, kansaa, on perehdyttävä sen elämään ja olemassaolotaistelun kaikkiin virtauksiin, kulttuuriin, yhteiskuntaelämään, talouteen, tekniikkaan ja voimavaroihin.

Mutta nykyinen kehitys on muodostanut vielä tätäkin suuremman kokonaisuuden, planetaarisen, jota myös on tunnettava. On perehdyttävä eri kansakuntien henkisen ja materiaalisen voiman lähteisiin ja ymmärrettävä niiden pyrkimyksiä sekä omaa pientä osuutta tässä kokonaisuudessa.

Mutta kaikessa tässä on omat vaikeutensa jo nykyisyyttäkin silmällä pitäen. Näin on asian laita varsinkin sen takia, että kehityksen valtavirrat eivät aina liiku pinnalla eivätkä siis ole niinkään helposti nähtävissä, semminkin kun paljon myös salataan. Myös kokemukset voivat olla varsin yksipuolisia ja vastakkaisia. Siksi niiden kristallisoituminen voi kestää hyvinkin kauan, ja siksi ne voivat muodostua myös myllynkiviksi kehityksen kaulaan.

Lienee näin ollen kysyttävä: mikä on sitten tällaisessa tilanteessa tärkeintä — tulevaisuutta silmällä pitäen?

Sopivaa lienee lähteä jälleen analyysistä synteesiin, erittelystä kokonaisuuteen. Tärkeintä nimittäin lienee siinäkin ensin yksilön jatkuva kehittyminen. Kaiken arvokkaan säilyminen ja edelleen kehittyminenhan riippuu kuitenkin ennen kaikkea siitä, paljonko löytyy henkisesti korkeatasoisia persoonallisuuksia, joiden hallitsevana elämäyksenä on selkeä tietoisuus kutsumuksesta ja joiden koko elämä muodostuu tämän kutsumustehtävän yhtenäiseksi, epätsekääksi täyttämiseksi.

Ja sitten tulee jälleen kokonaisuus, armeija, ja yhä suurempi kokonaisuus, kansa. Meidän aikanamme on kaksi suursotaa hävittänyt Eurooppaa. Pahinta on ollut henkinen hävitys kansojen keskuudessa. Siitä myös johtuu aikamme levottomuus ja kansainvälisen oikeustilan epävakaisuus. Se on vaarallinen varsinkin pienille kansoille, jotka tällöin helposti näkevät mahdollisuutensa varsin vähäisinä, jopa kokonaan heistä itsestään riippumattominakin, heittäytyvät toisten armoille, menettävät oman minuutensa ja tulevaisuudenuskonsa, ryhtyvät defaistisiin tekoihin ja — lakkaavat olemasta ainakin sisimmässään itsenäisiä. Jo kysymyksestä »tarvitseeko jokin maa armeijaa» kuulostaa epäily, johon nykymaailma antanee kaikkein vähiten aihetta. Jo lähimenneisyyssikin taas osoittanee, miten kansojen sisäinen elämä voi muuttua, miten nopeasti kansainväliset suhteet vaihtua ja miten tärkeätä sen takia on varoa tulemasta hätäilyn yllättämäksi.

Nimenomaan meille on kokemus osoittanut, että vaikeimpina aikoinaan voi kansakunta luottaa vain itseensä. Mutta tämän edellytyksenä on kansan sisäinen ryhti, joka konkretisoituu armeijassa, elämistahdon symbolissa. Mitä olisikaan kansa ilman itsepuolustustietoisuutta? Mikään ei alenna itseluottamusta ja itsenäisyyttä niin kuin tietoisuus puolustuskelvottomuudesta, laadullisesta alemmuudesta. — Mutta tuskin omaamme nykyisin edes tunteenomaistakaan aavistusta tilanteesta, johon jo vastuuntuntoinen valtiomies joutuu, kun maanpuolustuksesta, kansan suojaamisesta ja sen elinehtojen säilyttämisestä tulee kysymys. Siksi hänenkin tulisi perehtyä sodan olemukseen niin, että hän ymmärtäisi rauhanajan perustavan merkityksen, luovan tutkimustyön laajuuden ja edellytykset sekä lakkaamattoman kehityksen

välttämättömyyden. Ajatus ei silloin rajoitu vain »äkseeraukseen kasarmin pihalla» kuten usein kuvitellaan. Onkin omattava kokonaan toinen, laajempi ja sisäisempi näkemys niin tieteellisessä kuin moraalisisessa, henkisisessä ja fyysisessä suhteessa. On nähtävä sekasorron torjuntaedellytykset silloin, kun kansalaisten alkeellisimminkin elämänehdot joutuvat vaaraan. Mutta myös kansan kokonaisuudessaan on oltava tietoinen vastuustaan ja osuudestaan. Tällöin ei ehkä jouduta sellaisiin olosuhteisiin, joissa ainakaan kokeneella ja ajattelevalla ammattimiehellä tuskin on halua johdettaviaan nähdä —.

Mutta alussa mainitsimme myös planetaarisesta kokonaisuudesta nykyisyyden yhteydessä. Entä tulevaisuus tässä mielessä? Siitä tuskin uskallamme sanoa muuta kuin kysyen: »Olemmeko uuden ajanjakson edessä vanhaa vastassa, kuolevan kanssa uutta maailmaa vastassa, kuten silloin, kun rautaan puetut ratsujoukot kohtasivat heikosti ja kirjavasti varustetun jalkaväen tai kun feodaalilaitos ja ritarilinnat vuorollaan kaatuivat uuden ajan tuliaseita kantavan jalkaväen ja tykistön edessä?»

Toiselta puolen: Historia siirtyy äärimmäisyydestä toiseen. Kun on menty yhteen suuntaan riittävän pitkälle, palataan tai käännytään toiseen. Mutta mikä on etenemissuunta ja missä välitavoite — milloin ja minne uusi suunta otetaan?

Toisaalta Friedell väittää: »Uusi aikakausi ei ala, kun suuri sota nousee tai lakkaa, kun voimakas valtiollinen mullistus tapahtuu, kun ratkaiseva alueellinen muutos suoritetaan, vaan sinä hetkenä, jolloin ihmislajin uusi muunnos astuu näyttämölle. Sillä historiassa ovat merkitseviä ainoastaan ihmiskunnan sisäiset elämykset.»

Millainen on sitten seuraava kehitysvaihe? Millainen sen teknillinen kehitys? Mitä osaa ihminen näyttelee? Millainen on itse ihmislaji? Seuraako henkisen elämän nousukausi nyt, kuten usein sotien jälkeen? Ovatko viime sodat olleet uuden elämän synnyttysuskia? Onko se nykyistä valoisampi? Onko sen tavoitteena yksilön ja kansojen onni vaikeo vain — atomipommi? —

Näitten ja moninaisten ammatillisempien kysymysten edessä seisoo mm. myös SKK, sotilasopetuslaitoksistamme etumaisimpana. Toivokaamme, että sillä tulee olemaan henkistä voimaa ja aineelliset edellytykset omalta osaltansa kehittää maalle suunnittajia ja latupartioita, joita joukot voivat luottamuksella seurata.